

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1935 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande propositioner och motioner.

A. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Justitiedepartementet.

1:o.

Hovrättsassessorn H. Y. V. Krumlindes dotter. I en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition nr 208 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att assessorn i Svea hovrätt Hans Yngve Valdemar Krumlindes och hans efterlämnade änka Gelly Agnes Krumlindes, född Setterberg, minderåriga dotter Birgit Gelly Hansdotter må från och med den 1 februari 1934 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnår 18 års ålder, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. upp bära ett årligt uppfostringsbidrag å 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Krumlinde var född den 2 mars 1897 och avled den 7 augusti 1933;
att han antogs till extra ordinarie notarie i Göta hovrätt den 7 februari 1921 och därefter under närmare fyra år tjänstgjorde såsom rättsbildat biträde i domsagor;

att han i januari 1925 började aspiranttjänstgöring i Svea hovrätt;

att han i sistnämnda hovrätt erhöll första förordnande såsom fiskal den 30 mars 1926 och såsom adjungerad ledamot den 16 augusti 1928 samt att han av Kungl. Maj:t förordnades till assessor den 20 september 1930;

att han efterlämnat änkan Gelly Agnes Krumlinde, född Setterberg, vilken är född den 7 januari 1900, samt en den 8 januari 1934 och alltså efter hans död född dotter Birgit Gelly Hansdotter;

samt att bouppteckningen efter Krumlinde utvisar en behållning i boet av omkring 17,400 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

2:o.

F. d. vaktkonstapeln K. S. Eliassons änka. I punkten 2 av förevarande proposition nr 208 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. vaktkonstapeln vid straffängelset i Karlskrona Karl Samuel Eliassons änka Cecilia Kristina Eliasson, född Nilsson, må från och med den 1 februari 1934 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.; dock med skyldighet för änkefru Eliasson att till andra huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter återbetala det belopp av 384 kronor, som tillerkänts henne genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 augusti 1934.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Eliasson var född den 5 februari 1850 och avled den 27 januari 1934;

att han inträdde i fångvårdens tjänst den 13 januari 1878;

att han efter en tjänstetid av mer än 37 år erhöll avsked med pension den 1 april 1915;

att han icke var delägare i civilstatens änke- och pupillkassa;

att han såsom närmaste anhöriga efterlämnade änkan, Cecilia Kristina Eliasson, född Nilsson, vilken är född den 12 april 1859, och en i ett tidigare äktenskap född son;

att bouppteckningen efter Eliasson utvisar en behållning av omkring 650 kronor;

samt att änkefru Eliasson varken av styvsonen eller av andra anhöriga kan påräkna bidrag till sitt uppehälle.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

II. Försvarsdepartementet.

3:o.

Förre poliskonstapeln A. V. Wintzells änka. I punkten 3 av förevarande proposition nr 208 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre konstapeln vid flottans poliskår i Karlskrona Axel Vilhelm Wintzells änka Johanna Wintzell, född Hansson, må från och med den 1 juli 1934 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Wintzell var född den 18 oktober 1849 och avled den 25 juni 1934;

att han antogs till skeppsgosse den 1 maj 1863 och till jungman den 1 maj 1868 samt förordnades till konstapel vid flottans poliskår i Karlskrona den 20 mars 1874;

att han den 31 oktober 1914 beviljades avsked med åtnjutande av pension och fyllnadspension från flottans pensionskassa till ett sammanlagt årligt belopp av 1,000 kronor, varå sedermera utgått tilläggsförmåner;

att han vid sin död efterlämnade änkan Johanna Wintzell, född Hansson, vilken är född den 28 februari 1873;

att bouppteckningen efter Wintzell utvisade en behållning av endast 15 kronor 85 öre;

samt att änkefru Wintzell enligt för henne utfärdat läkarintyg på grund av sjukdom är oförmögen att genom arbete försörja sig.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

4:o.

T. f. generalkrigskommissarien C. O. H. Humbles änka. I en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition nr 205 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att t. f. generalkrigskommissarien Carl Olof Hjalmar Humbles änka Hedvig Elisabet Humble, född Vedblad, må — utöver henne från civilstatens änke- och pupillkassa tillkommande pension — från och med den 1 juni 1934 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig tilläggs pension av 660 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Humble var född den 4 september 1890 och avled den 6 maj 1934;
att han efter avlagd juris kandidatexamen vann anställning såsom amanuens i lantförvarsdepartementet den 16 oktober 1914 och där befordrades till andre kanslissekreterare den 21 december 1917 och till förste kanslissekreterare den 24 oktober 1919;

att han innehade förordnande såsom t. f. kansliråd i försvarsdepartementet från och med den 31 augusti 1920, förordnades att vara expeditionschef i nämnda departement den 9 oktober 1923, till t. f. statssekreterare i samma departement den 24 oktober 1924 och till innehavare av befattningen såsom statssekreterare den 22 oktober 1927;

att han enligt Kungl. Maj:ts förordnande från och med den 1 februari 1934 till sin död uppehöll den ledigblivna befattningen såsom generalkrigskommissarie och chef för arméförvaltningens civila departement;

att han, förutom åtskilliga andra kommittéuppdrag, innehaft förordnande såsom generalsekreterare i försvarskommissionen från och med den 24 oktober 1930 intill tillträdet av förordnandet såsom generalkrigskommissarie;

att han vid sin död efterlämnade änkan Hedvig Elisabet Humble, född Vedblad den 18 september 1885;

att behållningen i boet efter Humble uppgick till omkring 3,650 kronor;
samt att änkefru Humble från civilstatens änke- och pupillkassa åtnjuter pension med 1,580 kronor, motsvarande delaktighetsbeloppet för förste kanslissekreterare (lönegraden B 26), jämte därå utgående förhöjning och dyrtidstillägg.

Professorn J. Tillgren har utfärdat ett den 18 maj 1934 dagtecknat intyg av följande lydelse:

»Framlidne t. f. generalkrigskommissarie Humble led under de sista åren av en kardiovaskulär affektion, njurhjärtlidande av den funktionella typ som plägar benämnas efter sin upptäckare med karaktärsnamnet Palska kriser. De med excessiv stegring av blodtrycket förlöpande högtryckskriserna äro orsaken till de starkt cerebralt betonade sjukdomstillstånden. Vad beträffar orsaken till sjukdomen är den ännu ej fullt klarlagd, men uteslutas kan icke att ett arbetsområde, med forcerad intellektuell ansträngning, isynnerhet periodiskt, och förenad med nattarbete, har ett bestämt ogynnsamt inflytande på utveckling och förlopp av denna sjukdom; i denna riktning tala snarast åtskilliga erfarenhetsrön i detta och liknande fall.»

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört följande:

Med hänsyn till den jämförelsevis långa tid Humble innehaft högre krävande befattningar inom statsförvaltningen, vid vilka i motsats till vad vid andra jämförbara befattningar varit fallet möjlighet icke stått öppen för honom att i eljest förekommande ordning tillförsäkra sina efterlevande en mot löneställningen svarande pension, samt med hänsyn till uttalandet i handlingarna bilagt läkarutlåtande om det antagliga sammanhanget mellan Humbles arbetsförhållanden och hans sjukdom, synes det statskontoret skäligt, att änkefru Humbles förevarande framställning vinner beaktande.

Därest i enlighet med nu angivna synpunkter tilläggspension i före-

varande fall beviljas, synes denna böra avpassas till sådant belopp, att densamma jämte till änkefru Humble från civilstatens änke- och pupillkassa nu utgående grundpension, 1,580 kronor, uppgår till den pensionsförmån, som från nämnda kassa skulle tillkomma änka efter en med statssekreterare i lönehänseende närmast jämställd befattningshavare, 2,340 kronor, dock med viss reducering av tilläggspensionen med hänsyn tagen därtill, att pensionsavgifter icke erlagts. Efter en dylik beräkningsgrund skulle tilläggspensionen lämpligen kunna fastställas till ett belopp av 660 kronor.

Föredragande *departementschefen* har i ärendet anfört följande:

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har Humble under en lång följd av år bestritt först expeditionschefsbefattning och sedermera statssekreterarebefattning, och under de sista månaderna av sin levnad uppehöll han en ledigbliven ordinarie fullmaktstjänst i lönegraden A 3. På grund av den anställningsform, som tillämpas vid förstnämnda båda befattningar, har Humble icke varit i tillfälle att grundlägga en familjepensionsrätt, som svarar mot befattningarnas löneställning. Till följd härav är hans änka icke berättigad till annan pension än den, som varit förenad med Humbles ordinarie tjänst såsom förste kanslisekreterare. Med hänsyn till de i detta fall föreliggande särskilda omständigheterna — de ifrågavarande befattningarnas krävande natur, innehållet i det i ärendet företedda läkarintyget och den svaga ekonomiska ställning, vari änkefru Humble befinner sig — har jag ansett mig böra i enlighet med statskontorets förslag förorda, att tilläggspension beredes änkefru Humble. Mot det av statskontoret angivna beloppet, 660 kronor, har jag intet att erinra.»

Med hänsyn till de i förevarande fall åberopade särskilda omständigheterna finner utskottet sig kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

5:o.

Löjtnanten vid flygvapnet H. A. L. Palmblads änka. I en den 22 februari 1935 dagtecknad proposition nr 117 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten vid flygvapnet Helge Alfred Louis Palmblads änka Gudrun Maria Palmblad, född de Neergaard, må från och med den 1 juli 1933, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension och livränta, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 500 kronor, varå dyrtidstillägg ej må utgå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att löjtnanten Palmblad avlidit till följd av olycksfall under flygtjänstgöring den 8 juni 1933;

att änkefru Palmblad är född den 10 mars 1901;

att makarna Palmblads barn äro födda: dottern den 22 februari 1928 och sonen den 21 mars 1929;

att änkefru Palmblad jämlikt för henne utfärdat läkarintyg lider av allmän klenhet och på grund härav har nedsatt arbetsförmåga;

samt att bouppteckningen efter löjtnanten Palmblad utvisar en brist av 3,901 kronor 60 öre.

Vidare inhämtas av handlingarna, att enligt de genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1934 fastställda grunderna för pensionering av efterlevande till delägare i arméns nya änke- och pupillkassa änkefru Palmblad jämte hennes barn uppbära från och med den 1 juli 1934 årligen i pension 816 kronor, därav 480 kronor belöpa å änkan och 336 kronor å barnen. Från och med den 1 mars 1949, då det äldsta barnet uppnått 21 års ålder, minskas barnpensionen till 240 kronor, och från och med den 1 april 1950, då även det yngsta barnet uppnått nämnda ålder, upphör sistsagda pension att utgå. Under räkenskapsåret 1934/1935 utgår tillfällig pensionsförhöjning med 34 kronor, därav 20 kronor belöpa å änkan. Å pension — men däremot icke å pensionsförhöjning — utgår dyrtidstillägg. Från riksförsäkringsanstalten uppbär änkan Palmblad en årlig livränta av 750 kronor. Ett vart av barnen erhåller en livränta av 500 kronor per år, intill dess det uppnått 16 års ålder. Från dessa livräntor avgår dock ett belopp, motsvarande av statsmedel utbetalt dyrtidstillägg å förenämnda pensioner. Änkan Palmblad uppbär alltså för närvarande i pension, tillfällig pensionsförhöjning och livränta tillhopa 1,250 kronor.

Utskottet.

Då löjtnanten Palmblad avlidit under förhållanden likartade med dem, vilka tidigare lett till beviljande av tilläggspensioner åt efterlevande till genom olyckshändelse under flygtjänstgöring omkomna familjeförsörjare, har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att dylik pension beviljas hans efterlämnade änka, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder Palmblad omkommit, eller från och med den 1 juli 1933. Vidkommande pensionsbeloppet har utskottet icke funnit annat att erinra mot detsamma än att beloppet syntes böra jämkas till närmaste i helt kronotal med tolv jämnt delbara tal och alltså bestämmas till 504 kronor för år.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må medgiva, att löjtnanten vid flygvapnet Helge Alfred Louis Palmblads änka Gudrun Maria Palmblad, född de Neergaard, må från och med den 1 juli 1933, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension och livränta, från anslaget till

diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor, varå dyrtidstillägg ej må utgå.

6:o.

Löjtnanten i flottans reserv S. V. Langetz' efterlevande. I motion II:123 hemställer herr *Holmgren*, »att riksdagen ville besluta att avlidne löjtnanten i flottans reserv S. V. Langetz' hustru Margret måtte erhålla de förmåner, vartill hon vore berättigad, därest Kungl. Maj:ts förordning den 23 september 1927 angående befäl i flottans reserv vore på henne tillämpliga.»

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Langetz, som var född den 12 mars 1891, konstituerades till fänrik i flottans reserv den 28 september 1917 samt utnämndes till löjtnant i samma reserv den 16 oktober 1925;

att Langetz, som avled den 5 augusti 1934, fullgjort tjänstgöringsskyldighet för erhållande av pension jämlikt kungörelsen den 18 juni 1915 angående antagning, utbildning och pensionering av befäl i flottans reserv;

att Langetz vid sitt frånfälle efterlämnade änkan Anna Margareta (Margret) Eleonora Langetz, född Seger den 22 september 1901, samt två minderåriga söner, båda födda den 20 december 1929;

att Langetz efterlevande icke äro berättigade till pension av statsmedel, enär sådan pension icke utgår enligt förenämnda kungörelse den 18 juni 1915;

samt att bouppteckningen efter Langetz utvisar en behållning i boet av omkring 2,800 kronor.

Enligt förordningen den 23 september 1927 angående befäl i flottans reserv § 21 mom. 2 utbetalas, därest i reserven utnämnd officer avlider, innan han uppnått den för pension stadgade levnadsålder, om han fullgjort sin tjänstgöringsskyldighet, till hans efterlevande anhöriga ett mot pensionens vid tiden för dödsfallet efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp. Förordningen är icke tillämplig å i reserven efter genomgången reserv-officersaspirantutbildning utnämnda officerare, som uppnått eller före den 1 november 1928 uppnå 36 år. Langetz var född den 12 mars 1891, varför författningen ej är tillämplig på honom. I motionen framhålles, att därest Langetz varit endast 1 år 7 månader yngre, hade hans änka varit berättigad till de förmåner, som nyssnämnda förordning medgiver.

Änkan Langetz gjorde den 11 september 1934 hos Kungl. Maj:t framställning om pension. I yttrande över framställningen förklarade sig *marinförvaltningen* med hänsyn till konsekvenserna förhindrad tillstyrka bifall till densamma.

Genom beslut den 9 november 1934 fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet.

Att, såsom i motionen yrkats, riksdagen skulle medgiva, att de i förordningen den 23 september 1927 angående befäl i flottans reserv meddelade bestämmelserna om ersättning till efterlevande efter avlidne officer skulle få tillämpas i förevarande fall, finner utskottet sig med hänsyn till konsekvenserna icke kunna tillstyrka. Icke heller kan utskottet förorda, att pension av statsmedel tillerkännes änkefru Langetz, som är endast 33 år gammal och, såvitt handlingarna utvisa, arbetsför. I betraktande av här föreliggande omständigheter har emellertid utskottet icke velat motsätta sig, att makarna Langetz' båda minderåriga barn beredas årliga understöd i form av uppfostringsbidrag till belopp av 120 kronor åt vardera, att utgå intill utgången av det kalenderår, varunder de uppnå 18 års ålder.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:123, må medgiva, att vardera av avlidne löjtnanten i flottans reserv Sigfrid Valentin Langetz' och hans efterlämnade änka Anna Margareta (Margret) Eleonora Langetz', född Seger, minderåriga barn Björn Olav Sigfrid och Sten Åke Valentin må från och med den 1 januari 1935 till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnår 18 års ålder, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt uppfostringsbidrag av 120 kronor.

7:o.

Kontorsbiträdet vid Karlskrona örlogsstation A. Magnussons änka. I motion II:120 hemställer herr *Holmgren* »att riksdagen ville besluta, att änkan Berta Charlotta Magnusson, född Nilsson, måtte tilldelas ett årligt understöd, varvid hänsyn tages till den kapitalbehållning hon för närvarande besitter.»

Av motionen samt i övrigt tillgängliga handlingar inhämtas, att Axel Magnusson var född den 14 februari 1874 och avlidit den 11 januari 1933;

att han under tiden från och med den 9 augusti 1892 till sin död tjänstgjort vid Karlskrona örlogsstation först såsom daglönare och sedan såsom kontorsbiträde;

att han vid sitt frånfalle efterlämnade änkan Berta Charlotta Magnusson, född Nilsson den 4 september 1876;

att bouppteckningen efter Magnusson utvisar en behållning i boet av omkring 11,100 kronor;

att änkan enligt läkarintyg den 3 januari 1935 på grund av höggradig neuros och allmän klenhet är oförmögen att genom eget arbete försörja sig; samt att änkan icke åtnjuter pension från flottans pensionskassa.

Frågan om pension till änkefru Magnusson har två särskilda gånger varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Den 18 april 1933 gjorde änkefru Magnusson framställning i ärendet hos Kungl. Maj:t. I avgivet utlåtande förklarade *marinförvaltningen* sig icke kunna med hänsyn till behållningen i boet tillstyrka pension åt sökanden. — Genom beslut den 30 juni 1933 fann *Kungl. Maj:t* icke skäl bifalla framställningen.

Den 22 mars 1934 förnyade änkefru Magnusson sin framställning om pension och åberopade därvid, att hennes kapitaltillgångar nedgått till 7,000 kronor. I utlåtande över denna ansökning ansåg sig *marinförvaltningen*, ehuru behållningen i boet dämera minskats, fortfarande förhindrad att tillstyrka bifall till framställningen. Icke heller *statskontoret* fann sig kunna förorda, att den ifrågasatta pensionen beviljades. — Genom beslut den 22 juni 1934 fann *Kungl. Maj:t* ej skäl bifalla ansökningen.

Under åberopande av vad i ärendet förekommit får utskottet hemställa,
att förevarande motion II:120 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

8:o.

Förre varvsförmannen F. Peterssons änka. I motion II:124 hemställer herr *Holmgren*, »att riksdagen ville besluta, att änkan Anna Amalia Petersson tilldelas ett årligt understöd till lämpligt belopp.»

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Petersson, som var född den 13 april 1861, antogs till daglönare vid artilleridepartementet av flottans varv i Karlskrona den 7 november 1876 och befordrades till förman den 2 januari 1905;

att han erhöll avsked med pension den 31 maj 1926;

att han avled den 21 april 1933, efterlämnande änkan Anna Amalia Petersson, född Jönsson den 21 september 1868, samt en son och en dotter, födda år 1895 respektive år 1903;

att enligt bouppteckningen behållningen i boet uppgick till omkring 8,200 kronor;

att sonen innehar anställning såsom kontorist vid lasarettet i Karlskrona och dottern vistas i hemmet såsom moderns hjälp;

samt att änkefru Petersson enligt läkarintyg på grund av vissa sjukdomar är oförmögen att själv genom arbete förtjäna sitt uppehälle.

Änkefru Petersson gjorde den 22 november 1933 hos Kungl. Maj:t framställning om årligt understöd. I yttranden över denna framställning anförde *marinförvaltningen* och *statskontoret*, att de med hänsyn till hennes ekonomiska förhållanden icke kunde tillstyrka bifall till framställningen.

Genom beslut den 22 juni 1934 fann *Kungl. Maj:t* icke skäl bifalla framställningen.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit får utskottet avstyrka bifall till den föreliggande motionen och alltså hemställa,

att förevarande motion II:124 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

9:o.

Förre skräddaren O. Blancks änka. I motion I:94 hemställer herr *Wahlmark*, »att riksdagen måtte bevilja förre skräddaren Olof Blancks änka, Hanna Natalia Blanck, ett årligt understöd med belopp, som på grund av Blancks långa anställningstid i statens tjänst och i övrigt ömmande omständigheter kan anses skäligt.»

Av motionen samt i övrigt tillgängliga handlingar inhämtas, att Blanck, som var född den 8 mars 1865, tjänstgjorde som soldat vid Dalregementet under tiden 10 oktober 1884—7 september 1901, innehade anställning som skrädderiarbetare vid fälttelegrafkåren under tiden 26 juni 1911—21 mars 1914 och därefter som skrädare vid Upplands (infanteri-) regementets skrädderiverkstad under tiden 23 mars 1914—1 augusti 1933;

att han genom beslut av 1933 års riksdag beviljades en årlig pension å 900 kronor;

att han avled den 14 maj 1934, efterlämnande förutom änkan Hanna Natalia Blanck, född Svensson den 22 september 1874, fem barn,

samt att änkan är medellös och att barnen, av vilka två äro arbetslösa, med svårighet kunna försörja sig själva samt icke kunna bidra till moderns uppehälle.

Utskottet.

Då här förevarande pensionsärende är av beskaffenhet att böra prövas av Kungl. Maj:t i enlighet med de av 1930 års riksdag godkända grunderna för handläggning av ärenden om understöd i vissa fall åt efterlevande till personal i statstjänst, synes motionen icke böra föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I:94 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

III. Socialdepartementet.

10:o.

¶ **F. d. hantverksföreståndaren A. Lindhs änka.** I en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition nr 208 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 4 föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. hantverksföreståndaren av 2:a grad vid Birgittas sjukhus i Vadstena Alfred Lindhs änka Anna Maria Lindh, född Johansson, må från och med den 1 februari 1934 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lindh var född den 22 september 1858 och avled den 8 januari 1934;

att han den 24 april 1885 erhöll anställning såsom bryggare vid Birgittas sjukhus i Vadstena, i vilken befattning han från och med den 1 januari 1919, då befattningen uppfördes å ordinarie stat, konstituerades till hantverksföreståndare av 2:a grad;

att han med utgången av september 1920, således efter en tjänstetid av mer än 35 år, erhöll avsked med pension;

att Lindh, enär han vid tidpunkten för tillträdet av den ordinarie befattningen redan uppnått 60 års ålder, jämlikt bestämmelserna i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa ej kunde vinna delaktighet i denna kassa;

att han vid sin död efterlämnade änkan Anna Maria Lindh, född Johansson den 17 januari 1870, och en dotter, gift med en handlande i Vadstena;

samt att behållningen i boet efter Lindh uppgick till omkring 12,650 kronor, varav hälften tillföll änkan.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

11:o.

Fjärdingsmannen G. Ekdahls änka. I motion II:53 har fru Nordgren jämte två av andra kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte bevilja fjärdingsmannen Gustaf Ekdahls änka, Mathilda Ekdahl, ett årligt understöd av 400 kronor så länge hon lever i sitt nuvarande änkestånd».

Av handlingarna i ärendet framgår,
att Ekdahl var född den 27 april 1875 och avled den 3 juni 1934;
att han enligt särskilda av länsstyrelsen i Malmö givna förordnanden tjänstgjort såsom polisuppsyningsman dels inom Hälsingborgs landsförsamlings municipalsamhälle under tiden den 1 oktober 1901—30 juni 1903, dels ock vid Skromberga stenkolsgruva under tiden den 1 juli 1903—den 31 december 1931;

att han under sistnämnda anställning avlönades av Höganäs-Billesholms aktiebolag såsom ägare till Skrombergaverken;

att han av länsstyrelsen i samband med omorganisationen av polisväsendet i riket förordnades att från och med den 1 januari 1932 vara ordinarie fjärdingsman i Ekeby polisdistrikt;

att distriktet enligt bestämmelse i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket blev pliktigt ordna frågan om tjänstepension för Ekdahl, därvid Ekdahl beviljades inträde i statens pensionsanstalt mot erläggande av en engångsavgift å 5,788 kronor, vilket belopp bestreds av polisdistriktet så när som på 2,500 kronor, vilka erlades av Höganäs-Billesholms aktiebolag;

att i årliga pensionsavgifter för Ekdahl från tiden för hans inträde i anstalten intill dagen för hans frånfälle erlagts 253 kronor 2 öre;

att han såsom närmaste anhöriga efterlämnade änkan Matilda Ekdahl, född Magnusson den 23 september 1881, samt fem till vuxen ålder komna barn;

att bouppteckningen efter Ekdahl utvisade en behållning i boet av omkring 1,970 kronor;

att änkefru Ekdahl enligt ett den 3 mars 1935 dagtecknat läkarintyg på grund av hjärtfel och struma ej är i stånd att genom arbete i väsentlig grad bidra till sitt uppehälle;

att enligt uppgift av vederbörande kommunalnämndsordförande såväl änkefru Ekdahl som hennes barn äro medellösa; samt

att hon icke är berättigad till någon pension efter sin avlidne man.

I den föreliggande motionen har gjorts gällande, att anledningen till änkefru Ekdahls nuvarande bekymmersamma ekonomiska läge vore att söka i det förhållande, att mannen Ekdahl i samband med omorganisationen av polisväsendet i riket kom att förlora sin anställning vid Höganäs-Billesholms aktiebolag, varigenom hans änka gått miste om den änkepension, som i annat fall säkerligen tillerkänts henne från bolaget.

Utskottet.

Pension av statsmedel åt efterlevande efter befattningshavare vid polisväsendet har hittills icke, utskottet veterligt, beviljats att utgå av statsmedel, om man bortser från några enstaka fall, då riksdagen beviljat årliga understöd åt änkor efter polismän, som dödats eller lidit större skada under tjänstutövning. Någon anledning att riksdagen skulle på grund av

tillkomsten av den nya polisorganisationen intaga en annan ställning härutinnan synes enligt utskottets uppfattning icke föreligga.

Med avseende å det nu förevarande pensionsärendet framgår av den lämnade redogörelsen, att änkan Ekdahl icke är berättigad till någon pension efter sin avlidne man. Hade denne, såsom i motionen framhållits, fått kvarstå i sin anställning såsom polisuppsyningsman vid Skromberga stenkolsgruva, hade med all sannolikhet ägaren till nämnda gruva — Höganäs-Billesholms aktiebolag — kommit att draga försorg om änkans pensionering. Genom 1925 års omorganisation av polisväsendet kom visserligen mannen Ekdahl att vinna pensionsrätt för sig själv i statens pensionsanstalt, men någon åtgärd för beredande av pension åt hans efterlevande vidtogs icke i samband därmed. Erinras må, att de i reglementet för statens pensionsanstalt meddelade bestämmelserna om familjepension icke gälla beträffande till anstalten anslutna befattningshavare vid polisväsendet. I engångsavgift och årliga avgifter hava från och med den 1 januari 1932 till och med dagen för mannen Ekdahls frånfalle den 3 juni 1934 till anstalten inbetalts inemot 6,000 kronor, utan att hans efterlämnade änka, som på grund av sjukdom icke kan väsentligen bidra till sitt uppehälle och befinner sig i behövande omständigheter, äger tillgodonjuta något vederlag i form av pension härför. Det synes utskottet, som om i detta fall så säregna förhållanden vore för handen, att det i motionen gjorda förslaget skulle kunna tillmötesgå utan att föranleda några konsekvenser. Utskottet vill därför för sin del — utan att därmed uppgiva sin ovanberörda principiella uppfattning i fråga om pensioneringen av efterlevande efter här ifrågavarande befattningshavare — tillstyrka, att någon pension av statsmedel tillerkännes änkefru Ekdahl, och får utskottet i sådant hänseende förorda ett belopp av 384 kronor för år, att utgå från och med den 1 januari 1935.

I detta sammanhang vill utskottet erinra, att svenska polisförbundet den 20 januari 1933 hos chefen för socialdepartementet gjort framställning i fråga om befattningshavarnas vid polisväsendet familjepensionering. I utlåtanden över denna framställning hava statskontoret och statens pensionsanstalt förordat meddelande av föreskrift om skyldighet för polisdistrikten att ordna sådan pensionering för ifrågavarande befattningshavare, dock med rätt att av befattningshavarna helt eller delvis uttaga de härför erforderliga avgifterna. Utskottet får för sin del understryka angelägenheten av att åtgärder i sådant avseende snarast vidtagas.

Aberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av motionen II:53, må medgiva, att fjärdingsmannen Gustaf Ekdahls änka Matilda Ekdahl, född Magnusson, må från och med den 1 januari 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 384 kronor.

IV. Ecklesiastikdepartementet.

12:o.

Förre museiassistenten G. A. H. Dahlstedts änka. I en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition nr 208 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 5 föreslagit riksdagen medgiva, att förre assistenten vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning Gustaf Adolf Hugo Dahlstedts änka Elvira Axelina Dahlstedt, född Lundqvist, må från och med den 1 november 1934 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 804 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Dahlstedt var född den 8 februari 1856 och avled den 2 oktober 1934;

att Dahlstedt, vilken var filosofie hedersdoktor, från hösten 1890 intill utgången av år 1925 eller under 35 år var anställd vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning, först såsom amanuens och därefter från och med den 30 december 1914 såsom assistent;

att 1925 års riksdag i enlighet med av Kungl. Maj:t framlagt förslag beviljade Dahlstedt en årlig pension till belopp av 3,200 kronor;

att Dahlstedt vid sin död efterlämnade änkan Elvira Axelina Dahlstedt, född Lundqvist, vilken är född den 25 januari 1880, samt makarnas son Uno Ingvar Gustaf Dahlstedt, född den 23 oktober 1906;

att enligt bouppteckningen efter Dahlstedt tillgångarna i boet uppgingo till 32,777 kronor, varav 30,000 kronor taxeringsvärdet å en makarna tillhörig i Kottla å Lidingö belägen villafastighet, under det att skulderna uppgingo till 15,362 kronor, varav 10,000 kronor in-teckning i nämnda fastighet;

att bouppteckningen sålunda utvisade en behållning av 17,415 kronor;

att änkefru Dahlstedt, vilkens arbetsförmåga på grund av sjukdom är avsevärt nedsatt, icke äger några som helst tillgångar utöver sin andel i boet efter mannen samt förutom sonen icke äger någon anhörig, av vilken hon kan erhålla bidrag till sitt uppehälle;

samt att sonen, vilken har anställning såsom kontorist, åtnjuter en av-löning av något över 3,000 kronor för år.

I ett av bouppteckningsförrättarna efter bouppteckningens avslutande ut-färdat, den 1 februari 1935 dagtecknat intyg uppgives, att den i tillgångarna i boet efter Dahlstedt ingående villafastigheten, vilken består av 5 små rum och kök utan andra moderna bekvämligheter än värmeledning, har ett värde, betydligt understigande det i bouppteckningen upptagna taxeringsvärdet 30,000 kronor, och att vid försäljning av fastigheten torde kunna erhållas

en köpeskilling av högst 20,000 kronor. Av intyget framgår vidare, att det på grund av villans belägenhet icke lyckats för änkefru Dahlstedt att uthyra någon del av densamma och därigenom bereda sig inkomst.

Med hänsyn till den förebragta utredningen rörande änkefru Dahlstedts ekonomiska ställning finner utskottet sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

V. Handelsdepartementet.

13:o.

Förre navigationsskoleföreståndaren C. A. Häglunds änka. I motion II:162 har herr *Svedman* jämte två av kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte medgiva att förre navigationsskoleföreståndaren Carl August Häglunds efterlämnade maka Anna Vilhelmina Elisabeth Häglund, född Jakobsson, må från och med den 1 januari 1934 under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av 708 kronor.»

Av motionen samt i övrigt tillgängliga handlingar inhämtas, att Häglund, som var född den 9 juni 1856 och den 24 april 1877 avlagt sjökaptensexamen av 1:a klassen vid navigationsskolan i Visby, förordnades den 30 november 1880 att under återstoden av läsåret 1880—1881 vara extra lärare vid nämnda skola;

att han den 1 juli 1881 förordnades att vara ordinarie lärare å navigationsavdelningen vid navigationsskolan i Strömstad;

att han, efter att den 10 september 1889 hava erhållit förordnande att tillsvidare vara föreståndare för navigationsskolan i Strömstad, utnämndes av Kungl. Maj:t den 5 september 1890 att vara föreståndare för samma skola, varefter han den 3 februari 1893 erhöll transport till enahanda befattning vid navigationsskolan i Visby;

att han innehade sistnämnda befattning till och med vårterminen 1912, då skolan i anledning av beslut av 1911 års riksdag indrogs och han, räknat från och med den 1 januari 1913, uppfördes å allmänna indragningsstaten;

att han under åren 1912—1921 uppehöll en extra lärarebefattning i skepparklassen (3 månaders lärokurs) vid navigationsskolan i Kalmar;

att han sistnämnda år uppnådde pensionsåldern och erhöll en årlig pension av 2,800 kronor;

samt att han avled den 30 november 1933, efterlämnande förutom änkan Anna Vilhelmina Elisabeth Häglund, född Jakobsson, vilken är född den 4 januari 1858, två vuxna döttrar.

Vidare inhämtas,

att änkan Häglund enligt läkarintyg på grund av åldersbesvär samt dåligt läkt lärbenshalsbrott är oförmögen till allt arbete;

att enligt bouppteckningen efter mannen behållningen i boet uppgick till omkring 2,600 kronor;

samt att änkan Häglund ej äger något privat kapital samt ej heller åtnjuter pension eller årligt understöd.

Änkefru Häglund gjorde den 1 februari 1934 hos Kungl. Maj:t framställning om pension. Denna framställning tillstyrktes av *kommerskollegium*.

I utlåtande den 26 februari 1934 anförde *statskontoret* följande:

»Statskontoret vill erinra, att jämlikt bestämmelserna i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907, som trädde i kraft med ingången av år 1908, sökandens man varit berättigad att ingå såsom delägare i nämnda kassa. Att Häglund icke begagnat sig av denna möjlighet torde väl närmast få tillskrivas den omständigheten, att han, som vid tidpunkten för reglementets ikraftträdande uppnått en levnadsålder av ej fullt 52 år, icke ansett sig kunna erlagga de förhållandevis höga retroaktivavgifter, som varit förutsättning för vinnande av delaktighet i kassan. Riksdagen har emellertid i ett flertal fall bifallit framställningar om pension åt änkor efter befattningshavare i statens tjänst, vilka av en eller annan anledning icke kunnat eller ansett sig kunna begagna sig av dem lämnat tillfälle att genom inträde såsom delägare i statsunderstödd pensionsinrättning bereda sina efterlevande understöd. Statskontoret finge i sådant hänseende erinra om exempelvis 1923 års riksdagsbeslut (bankoutskottets utlåtande nr 31, p. 22) beträffande pension åt förre navigationsskoleföreståndaren I. A. Hj. W. Bolins änka samt 1926 års riksdagsbeslut (bankoutskottets utlåtande nr 24, p. 71) i fråga om pension åt förre navigationsskolläraren O. Mårtenssons änka och son.

Med hänsyn härtill och då i föreliggande fall vissa skäl talade för beviljande av en sådan förmån jämväl åt Häglunds änka, som på grund av hög ålder och sjukdom vore oförmögen att bidra till sitt uppehälle, ville statskontoret icke motsätta sig att åt henne utverkas pension av statsmedel, och syntes densamma lämpligen böra bestämmas till 708 kronor för år, motsvarande en oreglerad pension å 600 kronor, som genom riksdagens förenämnda beslut tillerkänts förre navigationsskoleföreståndaren Bolins änka.»

Genom beslut den 16 mars 1934 fann *Kungl. Maj:t* ej skäl bifalla änkefru Häglunds framställning.

Utskottet.

Vid bedömning av nu förevarande pensionsärende har utskottet ansett sig icke kunna bortse från, att riksdagen tidigare, på sätt statskontoret erinrat, under likartade förhållanden på framställning av Kungl. Maj:t beviljat pension åt änkan efter en f. d. navigationsskoleföreståndare. Med hänsyn härtill och då änkefru Häglund på grund av hög ålder och sjukdom är oförmögen att bidra till sitt uppehälle, finner utskottet sig kunna tillstyrka, att hon beredes pension av statsmedel. I fråga om beloppet ansluter sig utskottet till vad statskontoret och motionärerna föreslagit. Pensionen, som sålunda synes böra bestämmas till 708 kronor för år, torde böra utgå från och med den 1 januari 1935.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:162, må medgiva, att förre navigationsskoleföreståndaren Carl August Häglunds änka Anna Vilhelmina Elisabeth Häglund, född Jakobsson, må från och med den 1 januari 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 708 kronor.

14:o.

Förre fyrvaktaren H. Nilssons änka. I motion II:321 hemställer fru *Nordgren*, »att riksdagen måtte bevilja f. d. fyrvaktaren Hans Nilssons änka, Anna Nilsson, född Jönsson, ett årligt understöd av 400 kronor under hennes återstående livstid.»

Av motionen samt i övrigt tillgängliga handlingar inhämtas, att Nilsson, som var född den 10 september 1833, antogs till fyrbiträde vid Kullens fyrplats den 31 mars 1859 och till fyrvaktare vid samma fyrplats den 19 juni 1880;

att han erhöll avsked med pension den 7 april 1899 efter en tjänstetid av 40 år;

att han avled den 30 maj 1929, efterlämnande hustru i andra giftet Anna Nilsson, född Jönsson den 4 juli 1857, samt i detta äktenskap tre vuxna barn, en son och två döttrar, vilka alla äro gifta;

att bouppteckningen efter fyrvaktaren Nilsson utvisar en behållning i boet av omkring 4,750 kronor;

att änkefru Nilsson icke åtnjuter pension från lotsverkets enskilda pensionskassa, enär mannen vid ingående av sitt andra äktenskap på grund av för hög ålder icke kunnat vinna delaktighet i kassan;

att änkefru Nilsson uppbär dels från lotsverket årligt understöd å 90 kronor, dels ock folkpension till belopp av 72 kronor;

att änkan enligt läkarintyg på grund av sjukdom (åderförkalkning) är arbetsoduglig;

samt att barnen icke i nämnvärd mån kunna bidra till moderns uppehälle.

Sedan änkefru Nilsson den 25 januari 1932 hos Kungl. Maj:t gjort framställning om årligt understöd, har *lotsstyrelsen* tillstyrkt, att årligt understöd till belopp av 384 kronor måtte tillerkännas henne. I avgivet utlåtande i ärendet anförde *statskontoret*, bland annat, att i detta fall knappast kunde anses föreligga sådana omständigheter, som i allmänhet plägade utgöra förutsättning för beviljande av årligt understöd.

I alla händelser syntes understöd icke böra utgå med högre belopp än 240 kronor.

Genom beslut den 16 december 1932 fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, kunde fyrvaktaren Nilsson räkna en anställningstid hos staten av 40 år. Med hänsyn härtill och till övriga i ärendet föreliggande omständigheter har utskottet icke velat motsätta sig, att hans änka, som på grund av ålder och sjukdom är oförmögen att genom eget arbete försörja sig, erhåller pension av statsmedel. Beloppet av denna pension synes, såsom lotsstyrelsen föreslagit, böra bestämmas till 384 kronor, därvid utskottet likväl förutsätter, att det från lotsverket utgående understödet å 90 kronor kommer att indragas. Pensionen synes böra utgå från och med den 1 januari 1935.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 321, må medgiva, att förre fyrvaktaren Hans Nilssons änka Anna Nilsson, född Jönsson, må från och med den 1 januari 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 384 kronor.

B. Affärsdrivande verks medel.

I. Telegrafverkets medel.

15:o.

Förra rikstelefonisten **Olga Maria Johanssons dotter**. I en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition nr 208 har *Kungl. Maj:t*, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 6 föreslagit riksdagen medgiva, att avlidna rikstelefonisten Olga Maria Johanssons dotter Iris Anna Maria Johansson må från och med den 1 februari 1934 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnår 18 års ålder, uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 600 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Olga Maria Johansson var född den 31 augusti 1890;

att hon inträdde i telegrafverkets tjänst år 1918 såsom växelstationsföreståndare och med oförändrad tjänstgöring antogs till extra rikstelefonist den 1 mars 1919;

att hon konstituerades till ordinarie rikstelefonist den 1 november 1930;
att hon avled ogift den 18 januari 1934, efterlämnande en dotter, Iris
Anna Maria Johansson, född den 19 mars 1918;

att den efter henne upprättade bouppteckningen utvisade brist;
samt att, enligt intyg av vice ordföranden i vederbörande barnavårds-
nämnd, fadern till barnet ej lämnat uppfostringsbidrag sedan många år
och med till visshet gränsande sannolikhet för all framtid vore urstånd-
satt att lämna sådant bidrag.

Telegrafstyrelsen har anfört följande:

Olga Johansson hade såsom ordinarie rikstelefonist haft att, för bere-
dande av pension åt efterlevande barn, till telegrafverkets familjepen-
sionsfond erlägga avgift med 7 kronor 75 öre för månad.

I skrivelse till telegrafstyrelsen den 31 januari 1934 hade Olga Johans-
sons broder, direktören Ernst Johansson, med förmålan att han komme
att förordnas till förmyndare för den avlidnas dotter, anhållit, att dottern
måtte tillerkännas pension efter samma grunder, som om hon varit äkta
barn. Pensionen skulle i dylikt fall utgå med 756 kronor för år.

Vid 1932 års riksdag hade, på grund av proposition nr 235 och sär-
skilda motioner, fråga förevarit om beredande av bidrag till en avliden
kvinnlig telegrafkommissaries utom äktenskap födda dotter. Riksdagen
beviljade i detta fall ett uppfostringsbidrag å 804 kronor för år, motsva-
rande 63 procent av den pension, som skulle utgått till äkta barn, att åt-
njutas till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnått
18 års ålder. Med tillämpande av samma beräkningsgrund skulle upp-
fostringsbidrag till Olga Johanssons dotter uppgå till — efter avrund-
ning till ett med 12 jämnt delbart belopp — 480 kronor för år.

Statskontoret har, med åberopande av vad telegrafstyrelsen anfört, till-
styrkt framställning till riksdagen i enlighet med vad styrelsen föreslagit.

Föredragande *departementschefen* har beträffande understödets stor-
lek ansett sig böra förorda ett något högre belopp än vad myndigheterna
ifrågasatt eller 600 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande
framställning.

II. Trafikmedel.

16:o.

Förre stationskarlen A. Persson Fors' änka och förre banvakten P. Nils-
sons änka. I en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad pro-
position nr 208 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen
bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag,
i punkten 7 föreslagit riksdagen medgiva, att en var av förre stations-

karlen vid statens järnvägar Anders Persson Fors' änka Johanna Fors, född Olsdotter, och förre banvakten vid statens järnvägar Per Nilssons änka Ingeborg Natalia Nilsson, född Knudsen, må, änkefru Fors från och med den 1 juli 1934 och änkefru Nilsson från och med den 1 oktober 1934, under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
beträffande makarna *Fors*,

att mannen Fors var född den 19 mars 1854 och avled den 23 februari 1934;

att han, efter att under åren 1888—1895 hava varit anställd vid Landskrona—Ängelholms järnväg, i samband med statens övertagande av den s. k. Västkustbanan, i vilken nämnda järnväg ingick, erhöll anställning såsom ordinarie stationskarl vid statens järnvägar från och med den 1 januari 1896, vilken anställning han innehade till den 1 januari 1918, då han avgick med pension;

att han vid sin död efterlämnade änkan Johanna Fors, född Olsdotter, vilken är född den 28 februari 1858, samt fyra myndiga barn;

att bouppteckningen efter Fors utvisade en behållning av 5,875 kronor;

samt att makarna Fors' barn, såvitt kunnat utrönas, icke befinna sig i sådana ekonomiska omständigheter, att de kunna i mer avsevärd mån bidra till moderns försörjning; och

beträffande makarna *Nilsson*,

att Nilsson var född den 10 augusti 1850 och avled den 27 september 1934;

att han var anställd vid förenämnda enskilda järnväg under tiden 14 februari 1883—31 december 1895 samt i samband med att denna järnväg övertogs av staten erhöll anställning såsom ordinarie banvakt vid statens järnvägar från och med den 1 januari 1896, vilken anställning han innehade till den 1 april 1914, då han avgick med pension;

att han vid sin död efterlämnade änkan Ingeborg Natalia Nilsson, född Knudsen, vilken är född den 17 januari 1857, samt — förutom tre i ett tidigare äktenskap födda barn — två i det senare äktenskapet födda barn, varav en son och en dotter;

att behållningen i boet efter Nilsson uppgick till 6,427 kronor;

samt att barnen icke kunna i nämnvärd utsträckning bidra till moderns uppehälle.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till annan erinran mot Kungl. Maj:ts förslag än att pensionen till änkefru Fors synts böra utgå från och med månaden näst efter den, då mannen avlidit, eller från och med den 1 mars 1934.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att en var av förre stationskarlen vid statens järnvägar Anders Persson Fors' änka Johanna Fors, född Olsdotter, och förre banvakten vid statens järnvägar Per Nilssons änka Ingeborg Natalia Nilsson, född Knudsen, må, änkefru Fors från och med den 1 mars 1934 och änkefru Nilsson från och med den 1 oktober 1934, under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

17:o.

Förre konduktören K. E. Palmkvists änka. I punkten 8 av förevarande proposition nr 208 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre konduktören vid Svartälvs järnväg Karl Elof Palmkvists änka Sofia Matilda Palmkvist, född Israelsson, må från och med den 1 juli 1934 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Palmkvist var född den 22 september 1863 och avled den 14 juni 1934;

att han innehade anställning såsom konduktör vid Svartälvs av statens järnvägar år 1910 övertagna järnväg från och med den 1 november 1889 till och med den 30 september 1926, då han avgick med pension;

att Palmkvist icke var delägare i någon pensionskassa;

att Palmkvist vid sin död efterlämnade änkan Sofia Matilda Palmkvist, född Israelsson, vilken är född den 23 februari 1870, samt sex barn, varav två gifta söner samt två gifta och två ogifta döttrar;

att icke något av makarna Palmkvists barn är i stånd att bidra till moderns försörjning;

samt att behållningen i boet efter Palmkvist uppgick till omkring 6,480 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

18:o.

Förre e. o. ritaren F. R. Löwenborgs änka. I punkten 9 av propositionen nr 208 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre e. o. ritaren vid statens järnvägar Fredrik Reinhold Löwenborgs änka Ragnhild Charlotta Löwenborg, född Wannérus, må från och med den 1 februari 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Löwenborg var född den 18 december 1847 och avled den 2 januari 1935;

att han efter avlagd officersexamen innehade officersbeställning å stat vid Kalmar regemente under tiden 2 juni 1869—13 maj 1876;

att han, efter att under åren 1877—1897 hava innehaft vissa anställningar i statens tjänst, tjänstgjort såsom extra ordinarie ritare vid statens järnvägar från och med den 1 mars 1898 intill utgången av februari 1918, då han avgick med pension, vilken från och med den 1 juli 1925 utgått med ett årligt belopp av 1,848 kronor jämte dyrtidstillägg;

att han vid sin död efterlämnade änkan Ragnhild Charlotta Löwenborg, född Wannérus, vilken är född den 15 februari 1861, samt två barn, varav en son och en dotter;

att sonen, vilken är kammarskrivare i tullverket, på grund av sjuklighet och försörjningsplikt gentemot egen familj ej är i stånd att lämna bidrag till moderns försörjning;

att dottern, vilken är kartriterska, åtnjuter en årlig inkomst av 3,300 kronor;

samt att änkefru Löwenborg är medellös.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

19:o.

Förre reparatören vid statens järnvägar K. J. Johanssons änka. I en inom andra kammaren väckt motion II:436 har herr *Gustavson* i Västerås hemställt, »att riksdagen måtte bevilja ett årligt understöd av 384 kronor till änkan Ida Johansson i Broddbo.»

Av tillgängliga handlingar inhämtas,

att Karl Johan Johansson var född den 24 mars 1874 och avled den 17 april 1934;

att han, som innehade anställning såsom reparatör vid statens järnvägar, på grund av sjukdom erhöll avsked med pension från och med den 1 oktober 1926;

att han varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa;
att han, efter det han blivit änkling, ingick nytt äktenskap den 22 december 1927 med Ida Johansson, vilken sedan augusti 1924 var anställd såsom hushållerska hos reparatören Johansson och därvid vårdat dennes sjuka hustru och dotter;

samt att hans efterlämnade änka, förenämnda Ida Johansson, född Johansson den 3 mars 1880, befinner sig i behövande omständigheter.

Enligt § 6 i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa måste äktenskap, på grund varav anspråk å pension från kassan framställles, vara ingånget före delägaras avskedstagande och innan han fyllt 50 år. Då äktenskapet mellan reparatören Johansson och hans efterlämnade änka ingåtts först efter det Johanssons anställning vid statens järnvägar upphört, äger hans änka följaktligen icke åtnjuta pension från nämnda kassa.

Riksdagen har visserligen tidigare beviljat pensioner till efterlevande efter vid statens järnvägar anställda ordinarie befattningshavare, vilka saknat pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa. Att märka är emellertid, att riksdagen under senare år intagit den ståndpunkten att icke medgiva pension i sådana fall, då det gällt efterlevande efter befattningshavare, vilka ingått äktenskap efter avgång ur statens järnvägars tjänst. Med hänsyn härtill och då ett bifall till den nu föreliggande motionen sannolikt skulle medföra mindre önskvärda konsekvenser, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till densamma.

Utskottet.

Aberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 436 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

20:o.

Omlastaren vid statens järnvägar A. Johansson-Rydbergs änka. I motion II: 48 hemställer herr förste vice talmannen *Magnusson*, »att riksdagen måtte bevilja änkan efter avlidne omlastaren vid statens järnvägar Axel Johansson-Rydberg, Ida Karolina, född Johansdotter-Thor, Vislanda, ett årligt understöd av 384 kronor att utgå, så länge hon befinner sig i sitt nuvarande änkestånd.»

Frågan om årligt understöd åt änkefru Johansson-Rydberg har i anledning av därom väckt motion (II: 43) varit föremål för behandling av 1929 års riksdag.

Av då föreliggande handlingar i ärendet inhämtades, att Axel Johansson-Rydberg, som avled den 21 augusti 1920, antagits vid

statens järnvägar i tillfällig tjänst såsom omlastare den 1 februari 1907 och i stadigvarande tjänst såsom omlastare den 1 september 1919, vilken befattning han innehåft till sin död;

att han vid sitt frånfälle efterlämnade, förutom änka Ida Karolina Rydberg, född Johansdotter-Thor den 5 september 1878, fyra barn, av vilka ett, sonen Gert Karl Gunnar, var fött den 4 juni 1914;

att de vuxna barnen icke voro i den ställning, att de kunde bidra till moderns försörjning;

samt att änkan var medellös.

Såsom stöd för det i nämnda motion II: 43 framställda förslaget om understöd åt änkan Johansson-Rydberg anfördes, bland annat, följande:

»Under arbete å statens järnvägar den 16 oktober 1917 ådrog sig omlastaren vid nämnda järnvägar Axel Johansson-Rydberg sådan skada, att den sjukdom, varav han den 21 augusti 1920 avled, enligt av järnvägs-läkaren den 25 oktober 1928 utfärdat intyg, var en följd av den ådragna skadan. Enligt förefintlig rapport rörande olycksfallet erhöll Rydberg vid omlastningsarbete ett så kraftigt slag i bröstet av veven till en kolkran, att blodhostning härav uppstod, och från vilken sjukdom han aldrig återvann full hälsa. Någon livränta eller understöd från statens järnvägar utgår icke till änkan Rydberg. Då mera än 10 år förflutit från det olyckan timade, är kravet på skadestånd preskriberat.»

Över denna motion införfärdade utskottet i vederbörlig ordning yttranden av riksförsäkringsanstalten, järnvägsstyrelsen och statskontoret. I fråga om innehållet i dessa yttranden tillåter sig utskottet hänvisa till sitt vid 1929 års riksdag avgivna utlåtande nr 26, punkten 49.

För egen del anförde *bankoutskottet* i nämnda utlåtande, bland annat, följande:

Av utredningen i ärendet framgår, att Rydbergs anställning i statens järnvägars tjänst endast uppgått till omkring 12 år, samt att hans efterlevande änka icke på grund av sjuklighet är arbetsoförmögen. Vid sådana förhållanden synes enligt utskottets mening understöd åt änkan icke böra ifrågakomma. Icke heller finner utskottet vad i motionen anförts rörande orsaken till mannens död kunna — med hänsyn till vad riksförsäkringsanstalten i ärendet framhållit — läggas till grund för beviljande av dylikt understöd. I betraktande av här föreliggande ömmande omständigheter har emellertid utskottet icke velat motsätta sig, att, såsom järnvägsstyrelsen och statskontoret föreslagit, änkan Rydbergs minderårige son Gert Karl Gunnar beredes årligt understöd i form av uppfostringsbidrag till belopp av 120 kronor, att utgå av trafikmedel intill utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder.

Utskottets hemställan härom bifölls av riksdagen.

Hos Kungl. Maj:t har änkefru Johansson-Rydberg — under förmälan, att uppfostringsbidraget till sonen upphört att utgå med utgången av år 1932 — i en den 19 januari 1933 dagtecknad skrift, varvid fogats läkarintyg, utvisande att hennes arbetsförmåga på grund av sjukdom vore i

mycket hög grad nedsatt, anhållit att hon, som vore medellös, måtte komma i åtnjutande av understöd.

Järnvägsstyrelsen anförde i avgivet utlåtande i ärendet följande:

»Av utredningen i samband med behandling vid 1929 års riksdag av framställning från sökanden om understöd framgår, att mannen Rydberg varit anställd vid statens järnvägar allenast omkring 12 år samt att sökanden vid tiden för berörda framställning icke på grund av sjuklighet varit arbetsförmögen. Med anledning härav ansåg riksdagen understöd åt sökanden icke böra ifrågakomma.

På grund av innehållet av i ärendet åberopat läkarintyg torde väl numera få anses ådagalagt, att sökandens arbetsförmåga åtminstone är i väsentlig grad nedsatt. Emellertid erfordras för beviljande av änkeunderstöd av nu ifrågavarande slag därjämte i allmänhet, att mannen varit anställd i statens järnvägars tjänst i minst 20 år. Undantag härifrån har endast pläгат göras i fall, då anställningshavare avlidit till följd av olycksfall i tjänsten eller på grund av sjukdom ådragen under arbetet, eller eljest alldeles särskilda omständigheter förelegat, i vilka fall understödet kunnat beviljas, oaktat mannens tjänstetid icke uppgått till 20 år. Sökanden har visserligen uppgivit, att mannens död förorsakats av olycksfall i arbetet och till stöd härför åberopat ett av före detta järnvägläkaren O. F. Nyqvist den 8 januari 1930 utfärdat läkarintyg. Emellertid har — såsom behandlingen av pensionsfrågan vid 1929 års riksdag utvisar — riks försäkringsanstalten tidigare till behandling förehaft frågan om orsakerna till mannen Rydbergs död och därvid förklarat sig icke kunna med säkerhet bedöma, huruvida döden förorsakats av olycksfallet. Under sådana förhållanden måste enligt styrelsens förmenande Rydbergs kortvariga anställning vid statens järnvägar utgöra ett avgörande hinder för beviljande av understöd åt hans efterlevande änka.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser sig järnvägsstyrelsen förhindrad tillstyrka den gjorda framställningen.»

Statskontoret har yttrat följande:

»Såsom av handlingarna framgår har frågan om understöd åt avlidne omlastaren vid statens järnvägar Axel Johansson-Rydbergs efterlämnade familj varit föremål för behandling vid 1929 års riksdag, varvid annan förmån icke beviljades än ett uppfostringsbidrag å 120 kronor årligen åt minderårige sonen Gert Karl Gunnar att åtnjutas intill utgången av det kalenderår, varunder han uppnått 18 års ålder. Med utgången av år 1932 upphörde nämnda bidrag, och sonen har icke sådan arbetsförtjänst att han kan lämna bidrag till moderns försörjning. Vid sådant förhållande och då sökanden är medellös och hennes arbetsförmåga är i följd av sjuklighet i hög grad nedsatt, föreligga utan tvivel ömmande omständigheter i detta fall. Härtill kommer, att med stor sannolikhet kan antagas, att orsaksförhållande förelåg mellan det olycksfall i tjänsten, som den 16 oktober 1917 drabbade omlastaren Rydberg, och hans den 21 augusti 1920 timade frånfalle. Vissa omständigheter måste därför anses ganska kraftigt tala för att något understöd beviljas.

Då emellertid, enligt vad som framgår av förenämnda utskottsutlåtande, omlastaren Rydberg efterlämnade, utom omförmälde son, tre vuxna barn och sökanden icke förebragt någon utredning om deras ställning och möjlighet att bidra till moderns underhåll, kan statskontoret icke annat än ansluta sig till järnvägsstyrelsens avstyrkande utlåtande.»

Genom beslut den 30 juni 1933 fann *Kungl. Maj:t* icke skäl bifalla den av änkefru Johansson-Rydberg gjorda ansökningen.

Till utskottet har överlämnats ett av ordföranden i Vislanda fattigvårdsstyrelse utfärdat intyg, dagtecknat den 7 december 1934, varav framgår, att änkefru Johansson-Rydberg är medellös samt saknar anhöriga, som kunna försörja henne.

Utskottet. I likhet med statskontoret finner utskottet sannolikt, att orsaksförhållande förelegat mellan det olycksfall i tjänsten, som den 16 oktober 1917 drabbat omlastaren Johansson-Rydberg, och hans den 21 augusti 1920 timade frånfälle. Med anledning härav och då änkefru Johansson-Rydberg saknar anhöriga, som kunna bidra till hennes försörjning, har utskottet ansett sig kunna tillstyrka, att hon må komma i åtnjutande av någon pension. Pensionen synes böra bestämmas till 384 kronor för år samt utgå av trafikmedel från och med den 1 januari 1935.

Åberopande det anförda, får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:48, må medgiva, att omlastaren vid statens järnvägar Axel Johansson-Rydbergs änka Ida Karolina Johansson-Rydberg, född Johansdotter-Thor, må från och med den 1 januari 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Stockholm den 4 april 1935.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendens slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Lindgren, Lindley, Ernfors, Hansén, Ström* i Lidköping, *Ehrnberg* och *Bodin*; dock att i behandlingen av punkterna 1—5, 11—13 samt 19 och 20 herr *Bjurström* deltagit i stället för herr *Hansén*;

från andra kammaren: herrar *Leffler, Bäcklund, Lovén, K. A. Westman, Paulsen, Andersson* i Lindome, *Hilding* och *Elmroth*.

Reservationer:

vid punkten 6 (angående årligt uppfostringsbidrag åt löjtnanten i flottans reserv S. V. Langetz' minderåriga barn):

av herr *Paulsen*, som hemställt,

att förevarande motion II:123 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

vid punkten 15 (angående årligt uppfostringsbidrag åt förra rikstelefonisten Olga Maria Johanssons dotter):

av herrar *Ström* i Lidköping, *Bäcklund*, *Lovén* och *Paulsen*, vilka anført och hemställt följande:

»Enligt vår uppfattning bör det föreslagna uppfostringsbidraget bestämmas till samma belopp, som författningsenligt utgår till efterlevande barn av äktenskaplig börd efter ordinarie rikstelefonist eller 756 kronor för år. Erinras må i detta sammanhang, att de kvinnliga ordinarie befattningshavarna hava att för pensionering av efterlevande barn erlægga avsevärt högre avgifter än som försäkringstekniskt sett erfordras för täckande av kostnaden för sagda pensionering.

Vi hemställa alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att avlidna rikstelefonisten Olga Maria Johanssons dotter Iris Anna Maria Johansson må från och med den 1 februari 1934 till och med utgången av det kalenderår, varunder hon uppnår 18 års ålder, uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 756 kronor, att utgå av telegrafverkets medel»; samt

vid punkten 19 (angående pension åt förre reparatören vid statens järnvägar K. J. Johanssons änka):

av herrar *Akerberg*, *Ström* i Lidköping, *Bäcklund*, *Paulsen* och *Elmroth*, vilka anført och hemställt följande:

»Riksdagen har visserligen tidigare i regel uppehållit principen att icke medgiva pension åt efterlevande efter vid statens järnvägar anställda ordinarie tjänstemän, vilka saknat pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa på den grund, att de ingått äktenskap efter avgång ur tjänst. Undantag från denna regel hava emellertid förekommit, då särskilda förhållanden syntts föreligga. Enligt vår uppfattning äro omständigheterna i förevarande fall sådana, att pension synes kunna bevil-

jas utan risk för omfattande konsekvenser. Med hänsyn härtill hemställa vi,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 436, må medgiva, att förre reparatören vid statens järnvägar Karl Johan Johanssons änka Ida Johansson, född Johansson, må från och med den 1 januari 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel».